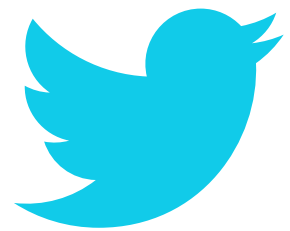

Мая Хадра

— Чи є російська пропаганда в арабському світі явищем недавнім?

— Російська пропаганда в арабському світі зовсім не є новим явищем. Її витoki сягають ще часів СРСР, який певною мірою став своєрідним центром тяжіння для арабських комуністичних ідеологій. У 1950-1960-ті роки, а подекуди й пізніше, Радянський Союз активно підтримував ліві рухи в арабському світі. Ця спадщина радянського впливу згодом закріпилася в таких політичних режимах, як баасистський режим у Сирії, який проіснував аж до грудня 2024 року, коли Башар аль-Асад залишив країну.

За сімдесят років російський вплив сформував в арабському світі глибокі когнітивні упередження: відторгнення Заходу, Сполучених Штатів і НАТО, а також схильність до різноманітних теорій змови. І сьогодні російські медіа продовжують активно підтримувати й посилювати ці настрої. Їхня присутність залишається дуже відчутною завдяки таким платформам, як RT Arabic. Цей пропагандистський канал, заборонений у Франції, має кореспондентів по всьому Близькому Сходу і продовжує підтримувати ці когнітивні упередження, нав'язуючи аудиторії однобічну й упереджену інтерпретацію подій.

Результат цього впливу добре помітний: навіть у сунітській країні, такій як Єгипет, можна спостерігати певну — нехай і не державну, але досить відчутну — проіранську, проросійську та антизахідну тенденцію. На перший погляд це може видаватися парадоксальним, якщо не враховувати системну дію цієї пропаганди. Вона активно апелює до глибоких ідентифікаційних травм арабського світу — пам'яті про колоніальне минуле, відчуття західного гноблення або ж уявлення про так звану «третьосвітність». Так, наприклад, концепція «багатополярного світу» широко поширювалася через ці інформаційні мережі, щоб представити БРІКС як альтернативу західному світові. Йдеться про досить тонку стратегію ідеологічного зваблення, яка водночас використовує і політичні слабкості, і історичні фрустрації арабського світу, а також відчуття дискримінації, яке переживають деякі мусульманські спільноти, — усе це для того, щоб підживлювати конспірологічні наративи та відторгнення Заходу.

— Який вплив має ця пропаганда на сприйняття війни в Україні?

— У багатьох арабських країнах Україну сприймають як державу, нібито заражену «західною декаденцією», «розбещеними цінностями» або «вокізмом». Оскільки арабські суспільства загалом залишаються досить консервативними, такий наратив знаходить там доволі широкий відгук.

До того ж, коли деяких російських або проросійських аналітиків поступово усунули з багатьох західних медіа, вони перемістилися до арабських медійних просторів. «Al Mayadeen» — канал, фінансований Іраном і безпосередньо пов'язаний із «Хезболлою», — а також «RT Arabic» прийняли їх майже як медійних сиріт. Саме там вони знайшли нову платформу для поширення своїх наративів, зокрема ідеї про те, що Росія нібито веде війну проти «укронацистів» — центрального терміна російської пропаганди, який широко повторюється на Близькому Сході. З огляду на доволі поширений антисемітизм у деяких арабських суспільствах, таке повторення не позбавлене певної іронії.

Елементи цієї риторики, які постійно відтворюються, добре відомі: «НАТО оточило Росію», «західні санкції проти Росії душать арабський світ», бо «вони нібито спричиняють глобальну продовольчу кризу», а також фейк про «біологічну зброю, створену в американських лабораторіях в Україні».

Однак усе це — лише верхівка айсберга. Не варто забувати, що Росія досі зберігає потужні геополітичні важелі на Близькому Сході: військові бази в Сирії, значні поставки своєї санкційної нафти до Лівану, а також притулки для численних російських олігархів у деяких країнах Перської затоки. І саме за допомогою пропаганди Росія захищає та підтримує свою сферу впливу.

— Чи існують відмінності всередині суспільств Близького Сходу?

— Атлантизм залишається живим в Ізраїлі та серед частини християн у Лівані. Водночас у цій країні існує інша християнська течія, близька до популістської ультраправої, яка орієнтується на Росію. Цю тенденцію, зокрема, уособлює генерал Мішель Аун, який неодноразово відвідував Москву і не раз заявляв, що Росія є стратегічним партнером.

Паралельно з цими візитами він відвідував режим Башара аль-Асада разом із Гебраном Бассілом, тодішнім міністром енергетики Лівану. За його сприяння російські компанії змогли закріпитися в країні, а в деяких випадках були створені й фіктивні компанії — зокрема для відмивання грошей і незаконної торгівлі зерном та нафтою, як-от STEX Exchange.

Частина цих християнських кіл використовує риторику, подібну до тієї, яку застосовує партія Марін Ле Пен у Франції, зокрема щодо питань міграції. Варто розуміти, що Ліван сьогодні буквально переповнений сирийськими біженцями. Проте замість державницького або інституційного підходу до цієї проблеми деякі політики роблять дискримінаційні, а подекуди й відверто расистські заяви щодо цих людей. Вони також поширюють ідею про те, що Росія нібито є природним захисником християн Сходу.

З іншого боку політичного спектра існують християни — союзники Ізраїлю, переважно мароніти, тобто католики. Вони вже давно підтримують тісні зв'язки з Європою, зокрема з Францією. Історично вони обрали підпорядкування Ватикану, а не східній православній церкві, що сприяло формуванню чіткої прозахідної орієнтації.

Читайте також: Анатомія телеграм-каналів клонів, які поширюють російську пропаганду

Під час громадянської війни в Лівані вони об'єдналися з Ізраїлем проти палестинських угруповань. У 1975 році ліванське суспільство було глибоко розколоте щодо палестинського питання. Палестинські біженці, які перебували в Лівані, взялися до зброї й прагнули вести війну за визволення Палестини з території суверенної держави — Лівану.

Однак Ліван є країною, де співіснують вісімнадцять релігійних конфесій. У цих умовах значна частина ліванських мусульман стала на бік палестинців, оскільки палестинська справа сприймалася також як мусульманська. Християни ж, за незначними винятками, виступили проти.

Тому християни, які свого часу боролися за захист ліванського суверенітету від палестинських угруповань — озброєних СРСР і підготовлених у таборах КДБ, — сьогодні є одними з найгостріших критиків російської агресії проти України і найвідвертіше висловлюють солідарність з українцями, з огляду на свою історичну неприязнь до СРСР, а сьогодні — до Росії.

— Які глибинні причини цієї солідарності?

Під час вторгнення в Україну вони відчули дуже сильну ідентифікацію. Передусім — зі стражданням народу, який опинився сам на сам із набагато потужнішою державою. Ця солідарність пояснюється також спільним досвідом — відчуттям покинутості. Усвідомлення того, що ти залишаєшся сам на сам із ворожою силою, створило міцний емоційний і політичний зв'язок. Україна сьогодні у їхніх очах уособлює боротьбу між двома баченнями світу: з одного боку — демократичні й ліберальні цінності, пов'язані із Заходом, з іншого — авторитарні та ретроградні цінності, які уособлює Росія.

Вони також відчули сильну емпатію, адже самі пережили під час громадянської війни схожу демонізацію. У частині арабського світу українців представляли як «українофашистів» або як представників нібито декадентського суспільства. Так само ліванський християнський опір тривалий час демонізували, оскільки його вважали прозахідним і таким, що виступає проти проекту панарабської єдності.

Ця демонізація була тим більш абсурдною, що однією з провідних фігур цього руху був Шарль Малик — філософ, який навчався в Гарварді, брав участь у створенні Загальної декларації прав людини і очолював Комісію з прав людини. Несправедливість війни зближує цю частину ліванського народу з українським народом. Обидва народи зазнали агресії, обом намагалися нав'язати ярлик ганьби, ніби вони були не жертвами, а катями.

— Як ці розбіжності відображаються в медійному ландшафті Лівану?

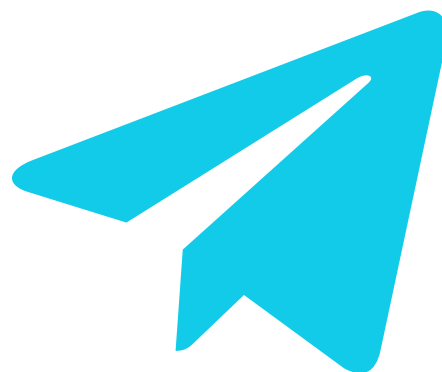
— Медіапростір Лівану дуже прямо відображає соціальну та конфесійну структуру країни. Між шіїтським телеканалом «al-Manag», керованим «Хезболлою», і каналом «MTV», який є радше прозахідним, існує величезна прірва. Наприклад, редакційна лінія «MTV» полягала у підтримці української точки зору. На її ефірах ніколи не звучало російського нарративу. Натомість «al-Manag», а також «al-Mayadeen», «RT» значно чіткіше транслювали російський нарратив. Таким чином виникає справжній медійний розкол.

На відміну від Франції, де існує відносно спільний інформаційний простір, у Лівані медіасфера глибоко розколота. Сам доступ до інформації позначений цими поділами настільки, що право на інформацію фактично стає викривленим.

— А що відбувається в решті арабського світу, зокрема в країнах Перської затоки?

— Там можна було побачити практично все. Деякі країни Перської затоки намагалися відігравати роль посередників у конфлікті. Зокрема Саудівська Аравія прагнула зберегти добрі відносини і зі Сполученими Штатами, і з Європою. У цьому контексті намагалися «і нашим, і вашим»: запрошували проукраїнських журналістів, але водночас залишалися доволі стриманими у критиці Росії.

Натомість у медіа Об'єднаних Арабських Еміратів упередження було значно сильнішим. На їхніх телеканалах майже щовечора можна було спостерігати справжній «бал російських дипломатів». Деякі ведучі — і це мене тим більше дивувало, адже я сама брала участь у цих ефірах — використовували явно проросійську інтерпретацію подій. Іноді це навіть межувало з агресивністю, що робило серйозну дискусію майже неможливою. У єгипетських медіа також помітна досить виразна проросійська тенденція.

Зрештою ми маємо медійний ландшафт, який хоч і є різномірним, але, на мою думку, залишається принципово біполярним: між проукраїнськими та антиукраїнськими позиціями або, ширше, між проросійськими та антиросійськими інтерпретаціями війни.

Навіть ті актори, які намагаються займати більш нейтральну позицію — зокрема деякі країни Перської затоки, що прагнуть зберегти певну дистанцію, — усе ж залишаються пов'язаними з Росією спільними інтересами. Вони входять до однієї міжнародної організації — ОПЕК+ — і мають спільні енергетичні та економічні інтереси. Ці інтереси іноді відображаються і в тому, як подається та інтерпретується інформація.

— Чи намагаються Європа або Україна змінити цю інформаційну ситуацію?

— Є кілька європейських неурядових організацій, наприклад у Лівані, які досить активно працюють із громадянським суспільством і молоддю. Я маю на увазі, зокрема, «Konrad Adenauer Stiftung». Звичайно, вони підтримують Україну і організовували заходи на підтримку українського народу. Посольство України в Лівані разом із посольствами Норвегії та Фінляндії також проводило конференції, щоб поінформувати людей і свої контакти на Близькому Сході про російську загрозу.

Читайте також: У Європі будуть боротися із дезінформацією за допомогою штучного інтелекту

Проте справжньої європейської інформаційної місії, як б сказала, не було. Більше того, Європа не здійснювала тиску на країни Близького Сходу, щоб вони засудили російську агресію проти України. Більшість із них або виступили проти засудження Росії, або утрималися. У регіоні фактично не було держав, які б чітко підтримали Україну під час голосувань Генеральної асамблеї ООН.

— Ви згадували про свої виступи в медіа на початку вторгнення. Які спогади залишилися у вас від цього досвіду? Чи продовжуєте ви виступати в медіа Близького Сходу на ці теми?

— Після 7 жовтня Україна відійшла на дуже маргінальне місце: війна в Газі, падіння сирійського режиму та загалом усе, що відбувається сьогодні на Близькому Сході, відсунули цю тему на другий план.

Тому це вже не є пріоритетом для арабських медіа. Але коли вони говорили про це більше — особливо у 2022 та 2023 роках — було необхідно, навіть життєво важливо, доносити голос українського народу, адже арабомовних спікерів, які захищали Україну, було небагато. Особисто я вважала справою честі відстоювати цю позицію.

Іноді це супроводжувалося великою емоційною напругою. Наприклад, коли я виступала по відеозв'язку зі студії в Парижі, а російський дипломат — зі студії в Росії, дискусії ставали дуже напруженими. Іноді це майже доходило до відкритої сварки: хтось залишав ефір, хтось підвищував голос. У такі моменти потрібно було залишатися послідовною у своїй позиції. Найбільшим викликом було не дозволити себе залякати, тим більше що ці позиції часто займають чоловіки. Я не хочу перетворювати це на гендерний конфлікт, але в російському дискурсі є щось глибоко мачистське. Жінку, яка захищає Україну, легко представляють як істеричку — ніби вона захищає якусь форму декадансу або «вокізму».

—
Маріанна Перебенесюк, опубліковано у виданні **ТИЖДЕНЬ**

Читайте також:

- **Як працює російсько-фашистська пропаганда у країнах Глобального Півдня?**
- **Російська брехня про "одиннарод"**
- **Як Путін через мережу «Русскіх домов» продовжує гвалтувати Європу**
- **Сповідь польського русофіла: «У найгірших кошмарах мені не наснилося вторгнення в Україну»**
- **«Российское телевидение — это самое настоящее биологическое оружие»**
- **“Медиаclubs” спецслужб РФ в информационной войне против соседних стран**
- **Як Путін краде промови в нацистських військових злочинців**

Share 0

Читайте «Аргумент» в **Facebook** и **Twitter**

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

ВІДЕО

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

Воюєш? Плати більше! 50к за оренду і космічні комісії: як виглядає ринок житла на фронті?

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань – за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com